

BLÅ OPTIMISME FOR EN GRØNNERE VERDEN

**UNGE HØYRES KLIMA- OG MILJØPROGRAM
VEDTATT PÅ UNGE HØYRES LANDSMØTE**

UNGE HØYRES 54. LANDSMØTE | #UHLM
QUALITY AIRPORT HOTEL GARDERMOEN

22. - 24. JUNI 2018

KJÆRE UNGE HØYRE!

Mange vil si at klima- og miljøproblemene er vår tids aller største utfordring. Det er riktig. Samtidig er klima- og miljøproblemene også blant vår tids aller største muligheter.

Uavhengig av om man tror på menneskeskapte klimaendringer, klimaendringer som ikke er menneskeskapte, eller klimaendringer i det hele tatt, er det grønne skiftet i verdensøkonomien et stort potensial som Norge må utnytte. Endringene er allerede i gang. Med på kjøpet får vi også en rekke positive effekter for økonomien, helsen og levestandarden vår.

I arbeidet vårt har vi tatt utgangspunkt i to hovedproblemstillinger:

1. Menneskeskapte klimaendringer utgjør i ytterste konsekvens en trussel for livet på jorden og vår sivilisasjon. Norge har derfor forpliktet seg til internasjonale avtaler med mål om å redusere norske klimagassutslipp og begrense klimaendringene. Hvordan kan vi gjøre Norge til et lavutslippssamfunn innen 2050, samtidig som vi øker vår levestandard og sikrer økonomisk vekst frikoblet fra klima- og miljøutfordringene?
2. Tap av biologisk mang-

fold er vevd tett sammen med klimautfordringene og representerer en stor trussel mot menneskers mulighet til å leve gode liv. Biologisk mangfold har en egenverdi og en bruksverdi for mennesker. Samtidig har alle arter en rolle i det økologiske samspillet som vi ikke fullt ut forstår. Hvordan kan vi bevare mest mulig av det biologiske mangfoldet og begrense farene som truer det, samtidig som vi løser klimautfordringene, øker vår levestandard og sikrer økonomisk vekst?

Programmet forsøker å dekke de viktigste områdene for å nå målet om lavutslippssamfunnet. Unge Høyre vil ha et samfunn med økt velstand, mer økonomisk vekst og hvor enkeltmennesker kan lykkes, samtidig som vi bekjemper klima- og miljøutfordringene.

Ingen problemer kan løses ved å gå fortapt i dommedagsprofetier og pessimisme. Mer enn noensinne trenger klima- og miljøpolitikken effektive og optimistiske løsninger som bevarer troen på hva mennesker kan få til. Vi har erobret verdenshavene. Vi har inntatt himmelhvelvingen og forflyttet oss ut i verdensrommet. Vi har kurert dødelige sykdommer, oppfunnet elektronikk, Internett

og bygget skyskrapere høyere enn fjell. Da kan vi også løse klima- og miljøproblemene!

Programkomiteen har bestått av Daniel Skjevik-Aasberg (leder), Ragnhild Berg Nilsen, Nicolai Øyen Langfeldt, Falk Låmar Øveraas, Aleksander Stokkebø, Håkon Flydal, Elizabeth K. H. Dale, Silje Johansen og Didrik Dewan. Mathias Willassen Hanssen har vært sekretær for komiteen.

Vi vil rette en stor takk til alle som på ulike måter har bidratt til programarbeidet: Avfall Norge, Bellona, CICERO, DNB Markets, Enova, Fakultet for miljøvitenskap og naturforvaltning ved NMBU, Finansdepartementet, Handelsbanken Capital Markets, Klima- og miljødepartementet, Miljødirektoratet, Natur og ungdom, Naturvernforbundet, NORAD (Direktoratet for utviklingssamarbeid), Nordea Markets, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk industri, Norsk klimastiftelse, Norsk olje og gass, Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), Olje- og energidepartementet, Pareto Securities, Transportøkonomisk Institutt, WWF, ZERO og Økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo.

God debatt!

Beste hilsen

Daniel Skjevik-Aasberg
Leder av Unge Høyres
klima- og miljøprogramkomité 2018

INNHOlds- FORTEGNELSE

DEL 1: Klimapolitikk

Kapittel 1: Internasjonalt klima- og miljør Samarbeid	4
Kapittel 2: Klimateknologi og forskning	6
Kapittel 3: Energipolitikk	7
Kapittel 4: Grønne sertifikater og grønn finans	10
Kapittel 5: Næringsliv og industri	10
Kapittel 6: Offentlig sektor	12
Kapittel 7: Transport	14
Kapittel 8: Sirkulær økonomi og grønne husholdninger	16

DEL 2: Miljøpolitikk og naturvern

Kapittel 9: Natur- og miljøvern	17
Kapittel 10: Klimaberedskap	20

På vei mot lavutslippssamfunnet

Klimaendringene og miljøproblemene er ikke fremtiden. De skjer nå. I dag er flere mennesker på flukt som følge av klimaendringene enn krig og konflikt. Klimaendringene vil øke i omfang og miljøproblemene vil bli større. De er en trussel mot mennesker på hele kloden. Takket være en solid forskningsinnsats over mange år, vet vi stadig mer om konsekvensene og hva vi må gjøre. Men det haster. Muligheten vår til å handle er nå. Det er vår generasjon som må stoppe klimaendringene og løse miljøproblemene. Historien vil dømme oss om vi ikke klarer det i tide.

Menneskehetens livsgrunnlag er avhengig av naturen og klimaet på jorden. Det er vår oppgave å ta vare på det til neste generasjon. Forvalteransvaret vi tar i dag, vil gi frihet til våre etterkommere i morgen. Det handler om friheten til å leve gode liv og til å utnytte naturen og naturressursene vi har kunnet nyte godt av i mange generasjoner.

Samfunnsutviklingen må ses i sammenheng med løsningene på klima- og miljøproblemene. Klima- og miljøpolitikken handler om å finne alternative løsninger til det som forurensar - ikke om å gjøre livet vanskeligere for alle. Vårt lavutslippssamfunn er både moderne og grønt. Det handler om å sikre økt velstand, økonomisk vekst og flere jobber - frikoblet fra klimagassutslipp. Som teknologioptimister må vi ta teknologien i bruk.

Unge Høyre tror ikke forbud, ensidige avgifter og straffetiltak vil føre oss nærmere målet. Løsningene finnes ikke ved å motarbeide enkeltmennesker, fellesskap og bedrifter, men i samarbeid med dem. I stedet for at det kun skal straffe seg å forurense må det i stedet lønne seg å velge grønt. Av gamle markeder må vi skape nye, og av døende, forurensende teknologier må vi blåse liv i fremtidsrettede, grønne løsninger. Det gir enorme muligheter og kan gi vår olje- og gassavhengige økonomi nye ben å stå på. Da må vi sette markedskreftene i sving for miljøet.

Klima- og miljøproblemene kjenner ingen landegrenser. Unge Høyre mener vi må jobbe bedre internasjonalt og særlig med EU, for å lykkes i klima- og miljøarbeidet. Vi må sette kapitalen i arbeid for grønne investeringer, og spesielt i land hvor det er store muligheter for utslippskutt. Det er nødvendig å bruke offentlige midler på den grønne omstillingen. Unge Høyre mener fellesskapets midler må forvaltes klokt. Vi vil alltid prioritere de mest kostnadseffektive klimatiltakene foran tiltak med lavere klimateffekt. I klima- og miljøpolitikken skal vi ta hensyn til den private eiendomsretten. Samtidig må hver enkelt også bidra på vei mot lavutslippssamfunnet.

DEL 1: KLIMAPOLITIKK

Kapittel 1: Internasjonalt klima- og miljøsamarbeid

Klima- og miljøutfordringene må løses gjennom forpliktende internasjonalt samarbeid. Norge er en del av et internasjonalt marked for handel med varer, tjenester, kapital, arbeidskraft og informasjon. Samarbeid er derfor en forutsetning for å lykkes med klima- og miljøarbeidet.

Kvotesystemet

Norge har sluttet seg til EUs system for kvotehandel for å redusere utslipp i Norge og Europa. Kvotesystemet fastsetter en total mengde CO₂ som kan slippes ut i tråd med forpliktelsene i Parisavtalen. CO₂-mengden fordeles deretter på klimakvoter. En klimakvote er dermed en utslippstillatelse for CO₂ (ett tonn CO₂ per kvote). Når kvotene er brukt er det ikke anledning til å slippe ut mer CO₂. Da er «karbonbudsjettet» brukt opp. Før det skjer, vil kvoteprisen stige og gi sterkere insentiver til teknologiutvikling og klimakutt. Prisen på kvotene blir bestemt i markedet. Dette vil sikre gjennomføringen av de mest lønnsomme prosjektene ved rift om kvotene, samtidig som systemet er dynamisk. Unge Høyre mener kvotesystemet er det beste og mest effektive økonomiske virkemidlet for å prise CO₂ og for å nå målene i klimapolitikken. Klimakvoter bør i hovedsak utdeles ved auksjon.

Ikke alle sektorer er underlagt plikt til å kjøpe klimakvoter. Det er en systemsvakheter. Vi skiller derfor mellom kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor. Fastlandsindustrien, olje- og gassvirksomheten og luftfart i EU-/EØS-området er de største sektorene som er underlagt kvoteplikt. De omfatter cirka halvparten av Norges totale utslipp av CO₂. Det betyr at halvparten av norske utslipp ikke omfattes av kvoteplikt. De største sektorene i ikke-kvotepliktig sektor er transport, landbruk, interkontinental luftfart og avfall.

Likere internasjonal prising av CO₂-utslipp er avgjørende for å redusere de globale klimagassutslippene. Den internasjonale politiske situasjonen gir imidlertid ikke rom for et

internasjonalt kvotesystem eller en global pris på CO₂. Kvotesystemet må suppleres av andre, mer målrettede virkemidler, for å sikre innovasjon og omstilling. Vårt utgangspunkt er derfor å forbedre EUs kvotesystem slik at Norge og Europa kan gjennomføre sin del av utslippskuttene som trengs for å nå målene i Parisavtalen.

Unge Høyre mener antallet kvoter i kvotesystemet er for høyt. Vi er positive til EUs beslutning om å redusere utslippene i kvotesystemet med 43 prosent frem mot 2030. Samtidig mener vi tempoet på reduksjonen i antallet kvoter burde trappes opp og kvoteprisen økes betydelig. Det er grunnleggende urettferdig at noen sektorer er fritatt kvoteplikt og vi vil arbeide for at flere sektorer skal omfattes av kvotesystemet. Bare da kan kvotesystemet fungere som et godt verktøy for å nå utslippsmålene vi har satt.

Unge Høyre vil:

- Arbeide for en raskere reduksjon i antallet klimakvoter enn EU hittil har lagt opp til.
- Arbeide for å innlemme flere sektorer i kvotemarkedet, særlig transport, landbruk og interkontinental luftfart, og beholde samme ambisjonsnivå for utslippsreduksjoner.
- Arbeide for å innlemme flere typer klimagasser enn CO₂ i EUs kvotemarked.
- Erstatte drivstoffavgiftene, og innlemme salg av drivstoff til veitrafikken i kvotesystemet.
- Sikre en flat avgift på CO₂ i sektorer som ikke omfattes av kvotesystemet. Avgiften økes jevnt og forutsigbart i tråd med klimaforliket.

Parisavtalen – forpliktende internasjonalt klimasamarbeid

Parisavtalen var et stort gjennombrudd i det globale klimaarbeidet. Avtalen slår fast at den globale oppvarmingen må holdes godt under to grader for å unngå alvorlige, varige og irreversible klimaendringer. Traktatpartene skal også forsøke å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader i 2100, sammenlignet med førindustriell tid. Selv om målsettingen er tydelig, inneholder avtalen ingen konkrete krav til internasjonale eller nasjonale utslippsreduksjoner. Unge Høyre mener Norge må jobbe for at flere land skal gjennomføre utslippskutt for å nå målene i avtalen. Vi må også arbeide for innlemmelser av sanksjoner i Parisavtalen. I utenriks- og utviklingspolitikken skal klimamålene samt klima- og miljøtiltak alltid være en prioritet. Unge Høyre vil fremover arbeide for flere forpliktende konvensjoner på særlige problemområder innen klima- og miljøfeltet.

Unge Høyre vil:

- Sikre oppfølging, gjennomføring og styrking av forpliktende eksisterende internasjonale klimaavtaler, særlig Parisavtalen.
- At Norge må ta initiativ til flere konvensjoner på særlige problemområder, for eksempel Arktis, boreal skog og marin forsøpling, for å sikre tiltak innenfor disse områdene.
- Samarbeide tett med EU om felles gjennomføring av klima- og miljøpolitikken.
- Arbeide for innlemmelsen av sanksjoner i Parisavtalen for land som ikke følger opp forpliktelsene etter avtalen.
- Arbeide for en forpliktende internasjonal avtale for å ta vare på havmiljøet.
- Styrke klima- og miljøprofilen på Norges støtte til multilaterale utviklingsbanker, som Verdensbanken.

EØS, EU og andre samarbeidspartnere

EU er Norges viktigste økonomiske samarbeidspartner og vårt viktigste marked. Gjennom EØS-avtalen sikrer vi like regler og markedsadgang til Europa for norske varer og tjenester. Om lag 80 prosent av vår eksport går til EU, mens over 60 prosent av det vi kjøper kommer derfra. Norge og EU har også et tett klima- og miljø samarbeid om både kvotehandel, utslippsreduksjoner og regelverk. Arbeidet med å redusere klimagassutslippene må skje i fellesskap med vårt viktigste marked. Da er det utfordrende at Norge ikke er representert i EUs organer med demokratiske rettigheter. Unge Høyre mener derfor at Norges klima- og miljøforpliktelser ivaretas best gjennom fullverdig medlemskap i EU.

Unge Høyre vil prioritere klima- og miljøspørsmål i norsk europapolitikk. Norge kan lede an i EUs programmer på klima- og miljøfeltet. Samarbeidet med FN og andre internasjonale organisasjoner er viktig for å sikre at klima- og miljøarbeidet henger sammen på tvers av de internasjonale samarbeidsområdene. Eksempler på slike organisasjoner er Verdens handelsorganisasjon (WTO), Verdensbanken og OECD som med sine rammeverk, plattformer og sanksjonsmuligheter passer godt som samarbeidsorganisasjoner.

Unge Høyre vil:

- Legge til rette for økt norsk deltakelse i EUs rammeprogrammer (Horisont 2020 og det 9. rammeprogrammet).
- Øke støtten til EU-forskningen med midler fra Norges forskningsråd for å sikre EU-forskningen tilstrekkelig finansiering.
- Gjøre klima- og miljø til et større satsningsområde når EØS-midlene skal fordeles.
- Ferdigstille klimaforhandlingene med EU og gå inn for å kutte 40 prosent av norske klimagassutslipp i ikke-kvotepliktig sektor innen 2030.
- Gjøre Norges klimaforpliktelser juridisk bindende i EØS-avtalens protokoll 31.
- At Norge skal gå i dialog med andre land med mål om å opprette multi- og bilaterale avtaler om kjøp av utslippsenheter for ikke-kvotepliktig sektor.

Klimabistand

Norge bruker betydelige midler på bistand. Unge Høyre vil derfor prioritere klima- og miljøtiltak gjennom bistandsarbeidet. Klima- og miljøtiltak kan ofte være bistand, for eksempel investeringer i anlegg for fornybar energi eller tiltak mot klimaendringer. Det er utfordrende at mange utviklingsland har ustabile markeder med høy risiko. Utviklingsland bør ta i bruk ny og grønn teknologi i stedet for å gå gjennom utviklingsløp med bruk av forurensende teknologier og infrastruktur. Unge Høyre vil sikre en kostnadseffektiv klimabistand og at tiltakene som benyttes gir mest utslippsreduksjon for pengene. Bistanden må også stimulere til investeringer fra næringslivet. Vi må gjøre det mulig å prioritere tiltak for klimatilpasning i bistandsarbeidet så lenge det også sikrer fattigdomsperspektivet.

Unge Høyre vil:

- Beholde norsk klimabistand som en del av det ordinære bistandsbudsjettet.
- Prioritere finansiering til klimatilpasning og reduksjon av klimagassutslipp i norsk klimabistand i henhold til Parisavtalen.
- Omlegge, øke og innrette norsk energibistand mot småskala, fornybare løsninger, for å sikre verdens fattigste tilgang til ren energi.
- Innrette klimabistanden etter modell av Norfund, så langt det lar seg gjøre.
- Mobilisere privat kapital og bidra til at land bruker egne ressurser på utvikling.
- Opprette mer fleksible bistandsmekanismer for næringsutvikling med for eksempel flerårig oppsparing i fond.
- Videreføre resultatbasert bistand i arbeidet mot avskoging.
- Opprette et nytt norsk program for resultatbasert bistand for havet, hvor havforsuring, oppvarming og marin forurensning er prioritert.
- Sørge for at Utenriksdepartementet styrker sin rådgivningsfunksjon for norske bedrifter som ønsker å utvikle og investere i fornybare energikilder i fattige land.
- At Norge skal ta initiativ til et internasjonalt fond for håndtering av plastforurensning.

Kapittel 2: Klimateknologi og forskning

Klimateknologi

For å nå klimamålene er det nødvendig å kommersialisere ny teknologi. Det er avgjørende at vi klarer å ta i bruk karbonfangst og -lagring (CCS). Unge Høyre mener CCS i for eksempel prosessindustrien, petroleumssektoren og avfallsbransjen vil være viktig for å redusere norske utslipp. Dette vil være krevende økonomisk og teknologisk. Vi vil derfor bruke Enova, Siva, Innovasjon Norge, Norges forskningsråd, Gassnova, GIEK og Fornybar AS for å stimulere til utviklingen og implementeringen av lønnsom ny klimateknologi. Vi vil også arbeide for økt etterspørsel etter CCS-teknologi slik at industrien er villig til å investere egne midler i teknologiutviklingen og kommersialiseringen. Nye teknologier trenger støtte i oppstartsfasen og det er behov for målrettede tiltak for å støtte utvikling og oppskalering av teknologi. Dette vil styrke norsk konkurransekraft i overgangen til fornybarsamfunnet.

Unge Høyre vil:

- Bygge et fullskala testanlegg for karbonfangst og -lagring i Norge innen 2020.
- Bygge ut fullskala karbonfangstanlegg ved alle store avfallsforbrenningsanlegg i Norge.

Forskning

Forskning og utvikling er viktig for å løse klima- og miljøutfordringene. Norge har mange sterke fagmiljøer innen klimaforskning, på høyt internasjonalt nivå. Unge Høyre mener vi må angi tydelige rammer og retning for klimaforskningen, men la forskningsmiljøene selv stå for de faglige vurderingene av hvilke prosjekter som burde kvalifisere for offentlig støtte. Mer forskning må kommersialiseres og tas i bruk.

Unge Høyre vil:

- Konkretisere og forsterke satsingen på hav- og klimaforskning, som to av de seks prioriterte områdene ved rulleringen av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning.
- Styrke Norges vertskapsrolle for pol- og klimaforskningssamarbeidet på Svalbard.
- Jobbe internasjonalt for et tettere forskningssamarbeid mellom den internasjonale havforskningskomiteen (IOC) og FNs miljøprogram.
- Jobbe for aktiv norsk deltakelse i ECCSEL, for europeisk koordinering av investering og bruk av forskningsinfrastruktur for karbonfangst og -lagring.
- Øke bevilgningene til forskningssentrene for miljøvennlig energi.
- Arbeide for mer kommersialisering og formidling av forskning på klima- og miljøteknologi.
- Jobbe for at EUs niende rammeprogram for forskning skal legge mer vekt på det grønne skiftet og bærekraftig blå vekst.

Kapittel 3: Energipolitikk

Kraftproduksjon

Verdens energibehov øker. Dette gir Norge en unik mulighet som en viktig energiprodusent. Norsk kraft kommer hovedsakelig fra fornybar vannkraft, og selvforsyningsgraden er høy. Norske utslipp av klimagasser fra kraftproduksjon er derfor svært begrenset. Fleksibiliteten med regulerbare magasiner i vannkraft er et stort konkurransefortrinn. Det ligger store muligheter for økt kraftproduksjon i oppgradering av eksisterende vannkraftverk. Samtidig må hensynet til naturmangfold ivaretas gjennom krav til oppdaterte miljøhensyn. Fremover blir det viktig å sørge for energieffektivisering for å bruke kraften mest mulig effektivt.

Vannkraft, vindkraft, bølgekraft, bioenergi, solenergi, offshore vindkraft og annen fornybar energiproduksjon har alle ulike miljøkonsekvenser. Noen legger beslag på store arealer eller kan være en trussel mot livet i lufta, på land, eller i vann. Alle kilder gir også tap i overføringsnettene fra produksjon til forbruk. På tross av ulike negative effekter på det lokale miljøet, er de fornybare energikildene viktige for ren kraftproduksjon. Norge har et særlig potensial for havvind hvor overførbar kompetanse fra petroleumssektoren er et konkurransefortrinn. Vi mener hensynet til klimaet generelt veier tyngre enn lokale miljøkonsekvenser ved utbyggingen av fornybar kraftproduksjon.

Unge Høyre mener Norge har et ansvar for å produsere mer fornybar energi til verden. Vi vil derfor stimulere til flere investeringer i fornybar energi. En forutsetning for dette er gode og stabile rammevilkår for fornybar kraftproduksjon i hele landet. Unge Høyre er teknologioptimister og vi kan derfor ikke utelukke at det vil komme andre kilder for fornybar energi i fremtiden. Vi vil sikre nøytrale og stabile rammebetingelser for energiprodusentene.

Unge Høyre vil:

- Tillate kraftutbygging i nye vassdrag, samt skånsom utbygging i vernede vassdrag der det ikke forringer verneverdiene, eller der utbyggingen kan bidra til vern mot flom.
- Implementere EUs vandndirektiv for å sikre fornybar strøm innenfor naturens tåleevne.
- Arbeide for at kraftprodusentene oppgraderer eksisterende vannkraftverk.
- Jobbe for et tettere integrert europeisk energimarked.
- Bygge ut offshore fornybar energiproduksjon i Norge.
- La Statens pensjonsfond utland få muligheten til å investere i unotert infrastruktur.
- Innføre investeringsfradrag for vannkraftverk.
- Sikre stabile, langsiktige og nøytrale rammebetingelser for fornybar energiproduksjon.
- Arbeide for oppføringen av en energiøy i Nordsjøen som kan forsyne fastlands-Europa med ren fornybar energi.

Biodrivstoff

Størsteparten av de menneskeskapte CO₂-utslippene kommer fra forbrenning av fossile brensler som kull, olje og gass. Økt bruk av biobrensel kan redusere Norges CO₂-utslipp betraktelig. Unge Høyre vil utnytte potensialet som ligger i økt produksjon av biobrensel i Norge, spesielt biogass. Det er viktig å begrense produksjonen, særlig av biodiesel, slik at den ikke går utover matproduksjon og sårbare områder som gammel skog, hvor mange norske rødlistede arter lever. Dette gjelder også bruk av palmeolje i biodieselproduksjon.

Unge Høyre vil:

- Stimulere til økt produksjon av bærekraftig biodrivstoff i Norge, blant annet via ENOVA.

- Ha som langsiktig mål å forby salg av biodiesel laget med ikke-sertifisert palmeolje i Norge.

Kraftnettet

Norsk fornybar kraftproduksjon kan erstatte fossil kraft i Europa. For å eksportere mer kraft fra Norge, forutsetter dette en økning av overføringskapasiteten. Det er også nødvendig med en opprustning samt nybygging av kraftlinjer i Norge. Energitalet i overføringene må reduseres og vi må tilrettelegge bedre for et velfungerende energimarked. Norge må gjennomføre EUs energimarkedspakker med blant annet opprettelsen av samarbeidsorganet for energiregulatorer (ACER) og holde fast på markedsprinsippene i energipolitikken.

Utbygging av kraftlinjer er et naturinngrep og kan virke negativt på dyre- og planteliv, turistnæring og andre aktører som er avhengig av inngrepsfri natur. Dette gjelder særlig ved bygging av luftlinjer. Unge Høyre mener Norge burde være verdensledende på produksjon av fornybar kraft. Vi vil derfor bygge ut overføringskapasiteten både i Norge og til utlandet, selv om dette har lokal påvirkning på miljøet. Utbyggingen skal legge prinsippene fra Renewable Grid Initiative til grunn. Vi vil sikre et sterkt overføringsnett for kraft i hele landet.

Unge Høyre vil:

- Gjøre det enklere å koble på egenprodusert kraft på strømmettet.
- Styrke overføringskapasiteten for kraft i Norge og mellom Norge og Europa.

Kjernekraft

Kjernekraft er klimavennlig. Forurensningen er minimal under normale forhold. Ulempene knyttet til kjernekraft er at kjernefysisk avfall må lagres sikkert i mange år. Teknologien kan også benyttes til produksjon av kjernevåpen mens det kjernefysiske avfallet kan brukes i bomber (skitne bomber). Konsekvensene av kjernefysisk nedsmelting i en moderne reaktor kan få alvorlige konsekvenser selv med dagens teknologi. Imidlertid regnes kjernekraft som svært trygt og effektivt.

I dag er det mulig å bruke andre brenslere enn uran og plutonium i kjernekraftverk; for eksempel thorium. Det trengs imidlertid kommersialisering av teknologien for å få en effektiv og lønnsom produksjon. Det finnes og forskes også på teknologi som kan redusere de negative konsekvensene ved kjernekraft. Blant annet kan teknologien redusere mengden langlivet kjernefysisk avfall og dermed forkorte lagringstiden for kjernefysisk avfall betydelig.

Uavhengig av kjernekraft i Norge, har vi utfordringer med kjernefysisk materiale i våre nærområder. Russland, Finland, Sverige og Storbritannia har kjernereaktorer som kan påvirke Norge ved utslipp. En utfordring er å finne stabile grunnforhold for sikker lagring av kjernefysisk avfall. Her kan Norge bidra siden norsk berggrunn har svært stabile forhold velegnet for lagring.

Unge Høyre mener det viktigste i energipolitikken er å produsere nok energi til å dekke verdens behov med lavest mulig utslipp og miljøforurensning. Vi mener det ikke finnes prinsipielle grunner for å si nei til utbygging av kjernekraft. Produksjonen er svært lønnsom, kraften er billig, tilgangen på brensel er god, Norge har optimale forhold for sikker produksjon og lagring, samtidig som de miljømessige konsekvensene er få. Produksjon av kjernekraft har også den laveste dødsraten per produserte kilowattime (kWh) sammenlignet med alle andre energikilder. Dersom det skal åpnes for produksjon og lagring av kjernefysisk materiale må underlegges strenge kontrolltiltak og skje i overensstemmelse med Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) og Norges folkerettslige forpliktelser.

Unge Høyre vil:

- Støtte forskning på thorium og vurdere åpningen av kjerneproduksjon i Norge.
- Intensivere forskningsinnsatsen på kjernekraft, blant annet på Kjeller, i Halden og i CERN.
- Sikre IAEA større makt som kontroll- og overvåkningsorgan og anerkjenne IAEA som maktorgan i forbindelse med håndheving av regler knyttet til kjernekraft.
- Sørge for sikker lagring av det norske kjernefysiske avfallet.

Petroleumpolitikk - Rammevilkårene for petroleumssektoren

Norge er en av verdens største eksportører av olje og gass som også er våre viktigste eksportvarer. Petroleumsnæringen sysselsetter titusener av mennesker over hele landet. En klok forvaltning har dannet grunnlaget for velferdssamfunnet vårt i dag. Raske endringer i petroleumpolitikken kan være skadelig for statens inntekter, sysselsettingen og

velferdssamfunnet. I ytterste konsekvens skades evnen til å gjennomføre viktige klimatiltak og omstilling av norsk økonomi. Norsk gass har også bidratt til reduksjon av globale utslipp, gjennom erstatning av kullkraft. Gjennom skattesystemet har staten sikret viktige inntekter gjennom særskattesatsen på overskuddet fra petroleumsvirksomheten. Næringen har også en rekke økonomiske særordninger som leterefusjonsordningen, friinntekt, investeringsfradrag og avskrivningsregler. Dette legger til rette for økte investeringer i petroleum.

Petroleumsproduksjonen er sektoren som bidrar mest til Norges utslipp av klimagasser. Utslippene fra forbruket av norsk olje og gass i utlandet kommer i tillegg og tilsvarer cirka 10 ganger Norges totale klimagassutslipp. Dette gjør Norge til verdens syvende største eksportør av klimagassutslipp. Norsk økonomi er sårbar for svingninger i prisen på petroleumsprodukter og på sikt vil etterspørselen etter olje og gass avta. Utvinning av petroleum kan medføre miljøskadelige utslipp som kan true dyre-, fugle- og planteliv, og skade økonomisk aktivitet i våre havområder.

Unge Høyre vil føre en ansvarlig og forutsigbar petroleumspolitik som tar hensyn til klima, miljø og grønn omstilling, som sikrer velferdssamfunnets inntekter og sysselsettingen. Det er etterspørselen i markedet som avgjør hvor lenge det skal produseres petroleum på norsk sokkel og hvor raskt nedtrappingen skjer. Norsk petroleumsindustri skal fortsatt være verdensledende på helse, miljø og sikkerhet. Det er også grunnlag for å stille strengere klima- og miljøkrav i utbyggingen og produksjonen av nye felt. Vilklårene for næringen må innrettes nøytralt, ved at investeringsprosjekter som er lønnsomme før skatt, også vil være det etter skatt. Dette sikrer inntekter til fellesskapet og at selskapene ønsker å gjennomføre lønnsomme prosjekter. Unge Høyre vil ha et mer nøytralt skattesystem også for petroleumssektoren.

Unge Høyre vil:

- Legge til grunn en markeds- og miljøbasert nedtrapping av petroleumsakтивiteten på norsk sokkel.
- Stille krav om utarbeidelsen av sensitivitetsanalyser for etterspørsel og karbonpris i forbindelse med planer for utbygging og drift av eventuelle nye felt.
- Skjerpe kravene til miljø i Plan for utbygging og drift (PUD) og komme tidligere inn i planleggingsprosessen.
- Nedsette et utvalg for å gjennomgå petroleumsskattesystemet.
- Opprettholde den høye CO₂-avgiften for å stimulere næringen til å redusere utslipp.
- Avskrive petroleumsinvesteringer over investerings levetid.
- Videreføre leterefusjonsordningen.
- Jobbe for at flere norske olje- og gassfelt skal elektrifiseres frem mot 2025 for å redusere norske klimagassutslipp.
- Stille strengere betingelser til terminaler og raffinerier slik at de blir full-elektrifisert innen 2025 for å redusere norske klimagassutslipp.
- At det skal gjennomføres fullskala tester med havvind som elektrisitetsprodusent for offshore-plattformer.
- Utvide og styrke det foreslåtte lavutslippssentret for norsk sokkel slik at en kan levere mer miljøteknologi til oljeindustrien og sikre lavere utslipp raskere.
- At CO₂-avgiften fra offshore produksjon av olje- og gass i større grad øremerkes til forskning og utvikling på lavutslippsløsninger for denne sektoren.

Økonomisk klimarisiko ved statlig eierskap i petroleum

Staten er sterkt involvert i den direkte aktiviteten på norsk sokkel gjennom eierandeler i selskaper som Equinor (Statoil) og Hydro. Det heleide statlige selskapet Petoro AS forvalter statens eierandeler av petroleum på norsk sokkel. Dette er viktig for å føre kontroll og tilsyn med sokkelen. Summen av statens indirekte og direkte deltakelse i ulike petroleumrelaterte aktiviteter, representerer en stor økonomisk risiko for Norge på lang sikt. Unge Høyre mener norsk økonomi er for tett vevd sammen med petroleumssektoren. Dette gjør oss sårbare. Summen av petroleumsskattesystemet, statens direkte og indirekte investeringer og grunnlaget for statens inntekter er en for stor risiko for Norge og må reduseres.

Unge Høyre vil:

- Beholde statens direkte eierandeler i SDØE gjennom Petoro.
- Følge Norges Banks faglige råd om å trekke olje- og gassaksjer ut av referanseindeksen til Statens Pensjonsfond Utland.
- Selge deler av statens eierandel i Equinor (Statoil), men beholde aksjemajoriteten.

Kapittel 4: Grønne sertifikater og grønn finans

Grønne sertifikater (elsertifikatordningen)

Grønne sertifikater er en norsk-svensk teknologinøytral ordning for å øke produksjonen av fornybar kraft. Kraftprodusenter som bygger ut fornybar kraftproduksjon får elsertifikater som kan selges fritt på kraftmarkedet. Kraftleverandørene er underlagt elsertifikatplikt. De må kjøpe elsertifikater på vegne av kundene og forbruket sitt. Prisen for sertifikatene dekkes inn gjennom elavgiften. Vanlige forbrukere og kraftleverandørene er dermed med på å finansiere utbyggingen av fornybar kraftproduksjon. Unge Høyre mener ordningen er fornuftig og vil videreføre den. Det bør inngås avtaler med flere land om deltakelse i avtalen.

Unge Høyre vil

- Videreføre ordningen med grønne sertifikater og målrette ordningen mot nye teknologier.
- Øke bruken av grønne sertifikater for å øke norsk fornybar kraftproduksjon og arbeide for at flere land slutter seg til ordningen.
- Gjøre grønne sertifikater tilgjengelig for kjernekraftutbygging.

Grønn finans

Grønne obligasjoner er lån øremerket til klimavennlige investeringer. Veksten i slike obligasjoner har vært betydelig og Oslo Børs var den første i verden som lanserte en egen liste for grønne obligasjoner. Med slike lån blir finansiering av prosjekter og hvilken effekt det har på miljøet viktig. I dag finnes det ikke standardiserte krav til utstedelsen av grønne obligasjoner. Unge Høyre mener finansmarkedet og privat kapital spiller en viktig rolle for å finansiere klimavennlige investeringer. Norge har både kapital og overførbar kompetanse i petroleumssektoren som kan flyttes over i fornybarnæringen. En grønn finansklynge vil kunne samle kompetanse, fremme innovasjon og sikre en plattform for verdiskaping og vekst, og investeringer i fornybar energi. Norge har gode forutsetninger for å bli et knutepunkt for grønne obligasjoner og grønn finans.

Unge Høyre vil

- Tilrettelegge for at Norge skal være et internasjonalt knutepunkt for grønne obligasjoner.
- Arbeide for internasjonale standardiserte krav for utstedelsen av grønne obligasjoner.
- Innføre internasjonale standarder for rapportering av klimarisiko i norske regnskapsregler.
- Utvikle en stor klynge i Norge for investeringer i, samt utvikling og realisering av internasjonal fornybar energi.
- Etablere norske investeringer i fornybar som en sentral del av norsk klimapolitikk.

Kapittel 5: Næringsliv og industri

Norsk næringsliv og industri er mangfoldig. De aller fleste virksomheter har stor evne til omstilling. Selv om det er god grunn til å være stolt av norsk næringsliv, må vi erkjenne at det er høye utslipp som må reduseres. Industri og bergverk er blant sektorene som bidrar mest til norske utslipp av CO₂ og stod for 22 prosent av Norges totale utslipp i 2016.

Mesteparten av norsk næringsliv og industri er underlagt kvoteplikt. Selv om noen virksomheter er stedbundet med tanke på råvaretilgang, kan mange bedrifter flytte sin virksomhet til utlandet med lavere kostnader og høyere utslipp. Utslippskravene til næringslivet og rammevilkårene må sikre reduserte globale utslipp og ikke bare bidra til flytting av utslippene. Unge Høyre vil føre en næringsvennlig politikk som ivaretar hensynet til klimaet og miljøet. Deler av norsk næringsliv og industri har laget veikart for å nå målene i Parisavtalen. Disse støtter vi. Det må også satses midler på næringsrettet forskning og utvikling for å gi bedriftene muligheten til grønn omstilling.

Industrien

Norsk industri har naturgitte fordeler med fornybar kraftproduksjon. Industrien utnytter dette godt ved å produsere energikrevende produkter i nærheten av energiressursene og råvarene. Verden vil trenge mer grønn industriproduksjon for å løse klimautfordringene. Unge Høyre vil prioritere bygging, testing og kommersialisering av CCS samt lavutslippsteknologier siden dette har størst potensial for å redusere utslippene og er de mest kostnadseffektive tiltakene.

Unge Høyre vil:

- Gjøre klima til et styrende kriterium i støtteordninger og programmer, der det er hensiktsmessig.
- Ta initiativ til et bransjesamarbeid om et CO₂-fond for CCS inspirert av NOx-fondet.
- Gi tilskudd til grønne piloter der bredden i industriens behov blir dekket, inkludert opprettelse av Norsk Katapult (pilotarenaer).

- Opprette et nasjonalt senter for lavutslippsteknologi for petroleumsindustrien.

Landbruksnæringen

Landbruksnæringen produserer mat i hele landet og er viktig for selvforsyningsgraden. Samtidig er næringen en kilde til utslipp av CO₂ som hverken er omfattet av kvotesystemet eller CO₂-avgift. Næringen stod i 2016 for 8 prosent av Norges klimagassutslipp. I tillegg står sektoren for halvparten av Norges metanutslipp, hovedsakelig fra husdyrhold. Metan har 22 ganger større påvirkning på klimaet enn CO₂. Landbruket står også for over tre fjerdedeler av lystgassutslippene (dinitrogenoksid) i Norge, hvor størsteparten skyldes mineral- og husdyrgjødsel i jordbruket. Lystgass har en klimaeffekt som på kort sikt er 298 ganger sterkere enn effekten av CO₂. Unge Høyre mener det er et stort potensial for å redusere utslippene fra norske gårder gjennom bruk av bedre teknologi, særlig innen husdyrproduksjon, gjødselhåndtering og energibruk. For eksempel kan metan fra husdyrproduksjon reduseres med tilsetninger i fôret. Unge Høyre vil fjerne målene om økologisk landbruksproduksjon. Økologisk landbruk er mer arealkrevende enn konvensjonelt landbruk og har utover dette ingen dokumenterte fordeler for helse, klima eller miljø.

Unge Høyre vil:

- Arbeide opp mot EU for å gjøre landbruket kvotepliktig på linje med andre sektorer.
- Legge til rette for gode støtteordninger for bruk av husdyravfall til biogass og andre fornybarløsninger i landbruksnæringen.
- Innføre en CO₂-avgift på landbruket og landbruksvarer, inkludert skognæringen, inntil landbruket er i kvotepliktig sektor.
- Vurdere konsekvensen ved innføring av flat CO₂-avgift i landbruket nøye, slik at det ikke medfører mer forurensing. Det må legges til rette for ordninger som støtter omstillingen.
- Fjerne avgiftsfri diesel på landbruksmaskiner og legge til rette for økt bruk av utslippsfrie anleggsmaskiner i landbruket.
- Forby nydyrking av myr.
- Fjerne målet om 15 prosent økologisk landbruk.
- Liberalisere GMO-lovgivningen for å forbedre avlinger samt redusere arealbruk og bruken av sprøytemidler.
- Regulere patentbruken ved GMO-produksjon i landbruket, slik at bondens frihet ivaretas.
- Fjerne subsidiene til økologisk landbruk.

Mineralnæringen

Mineralnæringen er viktig i det grønne skiftet. Verden vil trenge mer metaller og mineraler når flere prosesser, maskiner og innretninger blir elektriske. Norge har store mineralforekomster og det er naturlig å bidra med ressurser for å løse klima- og miljøutfordringene. Det er behov for mer effektiv ressursutnyttelse og økt bruk av restmineraler. Målet er gruver uten avfall hvor alle overskuddsmassene benyttes fullt ut eller lagres i gruvene.

Unge Høyre vil:

- Ha lønnsomme ordninger for alternativ bruk av overskuddsmassene, lavere kjemikalieforbruk og mer miljøvennlig drift.
- Utarbeide masseforvaltningsplaner i alle kommuner med mineraldrift.
- Ha et nærhetsprinsipp for bruk av restmasser fra mineralnæringen.
- Stille miljøkrav for å få konsesjon til og drive mineralutvinning på havbunnen.
- Sørge for bedre marin kartlegging av havbunnen i kyststrøk gjennom MAREANO.
- Ha som mål å elektrifisere kjøretøyene og maskinene som brukes i mineralnæringen innen 2030.

Bygg- og anleggsbransjen

Det ligger et stort potensial for utslippsreduksjoner i nullutslippsmaskiner og bedre forskrifter for klima- og miljøkrav til nye bygninger. Unge Høyre vil arbeide for grønnere anleggsplasser og over tid stramme inn byggeforskriftene i tråd med teknologiutviklingen. På sikt må det kreves plusshus-standard for nye bygg.

Unge Høyre vil:

- Innføre passivhusstandard for nye bolighus.
- At alle offentlige bygg som hovedregel skal bygges som plussus.
- Stille krav om null- og lavutslippsanleggsplasser ved alle offentlige utbygginger.
- Arbeide for mer bruk av tre i private og offentlige nybygg.

Fiskeri- og havbruksnæringen

Sjømat er en av Norges viktigste eksportnæringer. I havbruket er det problematisk med lakselus, lokal forurensing ved anleggene og lakserømming som truer villaksbestanden. Det er gode muligheter for å redusere både utslippene og miljøbelastningen. Norge har lyktes med en bærekraftig forvaltning av fiskeriressursene. Kvotepolitikken må derfor videreføres.

Unge Høyre vil ha en bærekraftig utvikling av havbruket, og støtter nullvisjonen om rømming og at lakselusnivået skal være lave i anleggene. Det innebærer krav om rømmingssikre oppdrettsanlegg og sporing. Alle anlegg skal ha lave nivåer av lakselus i henhold til regelverket, i samsvar med målene næringen har satt. Unge Høyre vil videreføre ordningen med produksjonsområder, men med større områder og strengere krav til brakklegging og bruk av «branngater» for å redusere smittefaren.

Oppdrettsnæringen er en næring som er i stor vekst i Norge i dag. For at denne skal være med på den grønne omstillingen er vi avhengig av at staten legger til rette for at det forskes mer i næringen. I dag bruker staten grønne konsesjoner som incentiv for forskning på grønne løsninger. Hvert år er det stor kamp om de få utviklingstillatelsene (grønne konsesjoner) av de i alt 104 søknadene i 2017, har bare 5 fått tilsagn. Kostnadene for prosjektene ligger ene og alene på bedriften som får konsesjonene.

Unge Høyre vil:

- Stille strenge krav til havbruksbedriftene både når det gjelder rømmingssikring og lakselus i anleggene samt pålegge sporing av laks.
- Se på mulighetene for landbaserte oppdrettsanlegg.
- Innføre en avgift på lakselus i anleggene fra 2022 med et krav om at alle oppdrettsanlegg må være lusefrie innen 2027.
- Forlenge ordningen med utviklingstillatelser inntil miljøutfordringene er løst.
- Videreføre produksjonsområder som ordning med større arealer og strengere reguleringer.
- Legge til rette for økt bruk av landstrøm på oppdrettsanlegg.
- Videreføre ordningen med kvotesystem for fangst av fisk og annen sjømat.
- Omgjøre drivstoffsubsidiene for fiskere til et tilskudd for investering i nullutslippsfartøy.
- Forby konvensjonell bunntåling (bentisk tråling), med utstyr som skader havbunnen.
- Øke tilskuddene til forskning og utvikling av havmerder og landbaserte oppdrettsanlegg.
- Innføre en returordning for innlevering av marint avfall til havner.
- Sikre at mer av videreforedlingen av fisk skjer i Norge ved å jobbe for lavere tollsatser slik at transportbehovet reduseres og vi kan bruke råstoffet til føringredienser og biodrivstoff.

Marin biomasse-produksjon

Mulighetene for å dyrke og høste i havet er store. Norge har et stort konkurransefortrinn med enorme ubrukte og rene havarealer. Ulik annen biomasse-produksjon er det flere positive miljøeffekter. Marin biomasse tar opp næringssalter og CO₂ fra vannet og produserer oksygen. Det kan bedre miljøet og ha positive ringvirkninger for livet i havet. Dyrking og industriell bruk og produksjon av marin biomasse gir en mulighet til grønn omstilling, grønn industri og nye bedrifter. Unge Høyre vil sikre gode og stabile rammevilkår for en næringssektor i startgroen. Det må stilles nasjonale mål for marin biomasseproduksjon og sikres tilstrekkelig midler til forskning og utvikling for industriell prosessering, anvendelse og teknologi for storskala offshore dyrking.

Unge Høyre vil:

- Sikre stabile rammevilkår for marin biomasseproduksjon.
- Prioritere algedyrking i arealforvaltningen blant annet ved å samarbeide med kommunene om spesielt avsatte akvakulturareal til algedyrking.
- Kartlegge de langsiktige miljøkonsekvensene av marin biomasseproduksjon.

Kapittel 6: Offentlig sektor

Statlig og kommunal klimainnsats

Norsk offentlig sektor er stor. Offentlige innkjøp utgjør cirka 500 milliarder kroner hvert år og offentlig sektor medvirker til en vesentlig del av norske klimagassutslipp. Offentlige aktører har en betydelig markedsrett og er sentrale for å redusere norske klimagassutslipp. Unge Høyre mener kommunene må trappe opp det lokale klimaarbeidet. Kommunene må utarbeide egne klimastrategier og vise aktivitetsdata for å synliggjøre egne utslipp. Når det finnes gode modeller må det kreves klimaregnskap.

Kommunene må gjennomføre miljøbevisste innkjøp, både for å velge produkter eller tjenester med lavest livsløpsutslipp, og for å påvirke leverandørenes utslipp gjennom krav om utslippsreduksjoner. Oppvarming og energi til drift av kommunale bygninger (energieffektivisering), oppføring av nye bygg, transport i kommunal virksomhet og matvarer er gode startområder. Her kan små investeringer gi store utslippsreduksjoner. Unge Høyre vil også stille strengere minimumskrav til miljøvekting og innovasjon ved offentlige innkjøp.

Unge Høyre vil:

- Bruke Klimasats til å utløse klimatiltak i kommunene.
- Pålegge alle kommuner å benytte EPC-system eller lignende for energieffektivisering.
- Stille strengere krav til klimavennlige løsninger og minimering av miljøbelastning ved offentlige anskaffelser.
- Omorganisere veilednings- og rådgivningstjenestene for offentlige anskaffelser for å sikre økt kompetanse rundt grønne løsninger.
- Kreve at de kommunene skal måle og vise aktivitetsdata knyttet til klimagassutslipp og på sikt innføre klimabudsjetter og klimaregnskap.
- Arbeide for bedre verktøy og standarder for å måle utslipp fra aktivitet i kommunene.
- Stille krav om at kommuner og fylker må utarbeide egne klima- og miljøstrategier.
- Legge til klimaeffekt som et av komponentene i alle offentlige anbud samt større planer, eksempelvis NTP.

Offentlige krav for transport i storbyområdene

Transport i storbyene foregår i hovedsak over korte avstander. Det er gode muligheter for å bygge ut ladeinfrastruktur for elbiler eller fyllestasjoner for fornybart drivstoff. Unge Høyre vil satse på nullutslippskjøretøy og kollektivtransport i byene og gi fordeler slik at det lønner seg å velge grønt.

Unge Høyre vil:

- Skifte ut alle kommunale kjøretøy med utslippsfrie løsninger.
- Stille krav til nullutslippsstandard i kollektivtransport i alle nye buss- og ferjeandbud.
- Prioritere utslippsfrie biler og el-bildeling i parkeringspolitikken.
- Tilrettelegging for energistasjoner med hurtiglading, hydrogen- og biodrivstoff.
- Bruke markedsmekanismer på å løse kø- og miljøproblemer i byene og derfor innføre miljødifferensiering i bomringene og køprising på store innfartsårer.
- Etablere et system for null- og lavutslippssoner i områder sårbare for luftforurensning.
- Tilrettelegge for utslippsfri varetransport ved å gi prioriterte områder for lasting/lossing.
- Stille krav til utslippsfrie drosjer ved tildeling av nye løyver så lenge løyvesystemet består.
- Stille krav om p-plasser for bildeling ved bygging av nye boligprosjekter.
- Fjerne fordelsbeskatningen på kollektivkort betalt av arbeidsgiver.

Luftforurensning i byområdene

Luftkvaliteten i enkelte byer er tidvis så dårlig at den kan være helsefarlig. Unge Høyre mener det er uakseptabelt at mennesker med helseplager ikke kan ferdes i byen på grunn av farlig luft. Det må være opp til de lokale folkevalgte å bestemme hvilke tiltak som skal iverksettes for å redusere luftforurensningen. Vi vil derfor gi lokalpolitikere flere verktøy for å bedre luftkvaliteten i byene.

Unge Høyre vil:

- La kommunene innføre forbud mot dieslbiler på dager med høy luftforurensning.
- Vaske gatene mer i perioder med forventet mye svevestøv.
- Innføre en returordning for næringslivet for innlevering av gamle oljefyranslegg.

Byutvikling

God planlegging er nødvendig for å sikre grønne byer. Klima- og miljøutfordringer kan oppstå lokalt dersom det ikke legges til rette for bærekraftig vekst i byene. Unge Høyre mener det er viktig å prioritere kollektivtrafikken, fotgjengerne og syklistene i bytrafikken. Det er også viktig å fortette langs kollektivknutepunktene for å sikre mest mulig effektiv utnyttelse av kollektivtransporten. Vi mener det er viktig å ivareta byenes grøntområder.

Unge Høyre vil:

- Planlegge alle nye utviklingsområder med utslippsfri transport, bygg og energibruk.
- Prioritere kollektivtransport, fotgjengerne og syklistene ved byutvikling.
- Fortette ved kollektivknutepunkter og -akser.
- Verne om byenes grønne lunger og åpne for at flere bynære naturområder kan få status som "bymarker" med særskilt vern (som Markaloven i Oslo).

- Sikre at byvekstavtalene skal bidra til å nå målet om nullvekst i persontrafikken i byene.
- Sikre nok snødeponier for dumping av forurenset snø, med strenge krav til avrenning.

Distriktene

I distriktene er det viktig å tilrettelegge for kollektivtransport for pendlere. Samtidig er det mange steder umulig å forflytte seg uten tilgang på bil. Unge Høyre vil ha bedre insentiver for å gå fra bensin- og dieslbiler til nullutslippsbiler også i distriktene. Vi vil også legge til rette for pendling med bil gjennom bedre tilgang på pendlerparkeringer.

Unge Høyre vil:

- Sørge for pendlerparkering ved innfartsårene til byene og sikre smidig overgang fra bil til kollektivtransport.
- Prioritere utbygging av nye jernbanestrekninger og sikre rimelige billetter for ungdommer og pendlere på togstrekninger i alle deler av landet.

Kapittel 7: Transport

Transportsektoren har de største CO₂-utslippene i ikke-kvotepiktig sektor og står for om lag en fjerdedel av norske klimagassutslipp. Utslippene fra transport er derfor en av Norges største klimautfordringer. Hovedsakelig består utslippene av persontransport med bil, næringstransport (tungtransport og varebiler), fly, samt sjøfart og fiske. Oljebaserte drivstoff brukes gjennomgående, noe som genererer høye CO₂-utslipp. Utslippene fra veitrafikken har også helsemessige konsekvenser. Transport med skip og fly har store og økende utslipp. Dette er lite regulert internasjonalt og vanskelig å regulere.

Veitransport

Det finnes gode løsninger for å redusere utslippene fra veitransport. En vellykket elbilpolitikk har medført en stor elektrifisering av bilparken. En høy andel av nybilsalget er nullutslippsbiler. Unge Høyre mener det er avgjørende å bygge ut et godt ladenett for elbiler i hele landet. Det er også nødvendig å videreføre elbilfordelene for å sikre elbilenes konkurransefortrinn. Det må bli dyrere å kjøpe forurensende biler gjennom en økning av engangsavgiften basert på utslipp. I fremtiden vil det også være behov for å kjøre bil. Denne bilismen bør være grønn.

Unge Høyre vil:

- Lovfeste kravet om at nye personbiler må være utslippsfrie fra 2025.
- Videreføre fritaket for engangsavgift og merverdiavgift på elbiler og andre nullutslippsbiler til konkurransedyktighet oppnås uten kompenserende tiltak.
- Sikre maks halv pris for nullutslippsbiler i bomstasjoner, ferger og parkering.
- Gi fulle «elbilfordeler» for hydrogenbiler.
- Midlertidig øke vrakpanten til 30 000 kroner for å øke utskiftningsstakten i bilparken. Det må stilles krav om utbytting til et miljøvennlig alternativ.
- Bygge ut hurtigladeinfrastruktur for el-kjøretøy i hele landet.
- Bygge ut ladepunkter på offentlige parkeringsplasser, parkeringsanlegg og borettslag.
- Stille krav om ladepunkter for alle nybygg, arbeidsplasser og varehandel/utsalgssteder.
- Sikre en fornuftig utbygging av fyllestasjoner for hydrogen og biogass.
- Minimere bruken av salting på riksveiene.

Veipricing

Drivstoffavgiftene (veibruksavgiftene) skal gjenspeile de samfunnsøkonomiske kostnadene ved bruk av bil, for eksempel slitasje på veiene, forurensing, kø, ulykker og støy. Avgiftene er lite effektive, treffsikre og er ugunstige i et fordelingsperspektiv. Grunnlaget for drivstoffavgift og bomstasjoner vil gradvis forsvinne ved innfasingen av nullutslippskjøretøy. Drivstoffavgiftene vil deretter bli ytterligere ineffektive. Det er nødvendig å finne smartere måter å finansiere bygging og vedlikehold av veiene på.

Bompenger er en lite effektiv metode for å finansiere veier på. Samfunnet har store utgifter med innkreving og stadig flere trafikanter slipper å betale. Det er lite rasjonelt å kreve punktvis betaling gjennom bomringer, uten hensyn til hvor langt hvert enkelt kjøretøy kjører.

Unge Høyre vil innføre et satellittbasert GPS-veipricingssystem etter modell fra Nederland. Veipricingen skjer elektronisk ved utregningen av en kilometeravgift som varierer med kjøretøyets bidrag til støy, tidstap, ulykker, veislitasje og luftforurensing. Systemet ivaretar hensynet til personvernet siden informasjonen kodes i en elektronisk brikke som kun sender kryptert

informasjon om avgiftsbeløpet til veimyndighetene. Beregningen av avgiften skjer i brikken. Løsningen ivaretar hensynet til personvernet bedre enn dagens bompengesystem og AutoPASS.

Unge Høyre vil:

- Innføre et satellittbasert veiprisingsystem med GPS som ivaretar hensynet til personvernet, som en erstatning for bompenger. Bilister kan velge å reservere seg og kreve manuelt oppgjør.
- Bruke bompenger som finansieringskilde for nye kollektiv- og veiprosjekter inntil det satellittbaserte veiprisingsystemet er på plass.

Varetransport på vei

Elbilpolitikken har ikke samme effekt på veitransport i næringslivet som på privatbilismen. Dette skyldes at næringslivet er unntatt en rekke avgifter. Det er et stort behov for å erstatte dagens bensin- og dieseldrevne kjøretøy i næringslivet med nullutslippskjøretøy. Unge Høyre vil videreføre elbilfordelene for varetransporten og næringslivet lenger enn for personbilene. Det er også nødvendig å gi økonomiske incentiver for å utløse innkjøp av nullutslippskjøretøy i næringslivet. Vi vil etablere et CO₂-fond i næringslivet etter samme modell som NOx-fondet. Fondet skal gi tilskudd til investeringer i nye nullutslippskjøretøy og forvaltes av næringslivet selv. Aktørene som mottar tilskudd må forplikte seg til utslippskutt og det må følge med sanksjonsmuligheter.

Unge Høyre vil:

- Beholde avgiftsfritaket og firmabilfordelen for nullutslippsbiler i næringslivet.
- Videreføre elbilfordelene for varebiler og tungtransporten lengre enn for personbilene.
- Etablere et CO₂-fond for transportsektoren etter overføringsmodellen, i samarbeid med aktørene i transportsektoren, med samme modell som NOx-fondet.

Kollektivtransport og jernbane

Kollektivtransport er sammen med gang- og sykkelveier løsningen på kø-, parkerings- og miljøproblemene i byene. Et godt kollektivtilbud forutsetter hyppige avganger, god kapasitet og sømløse overganger mellom ulike kollektivløsninger og andre transportformer. Kollektivtilbudet må være lett tilgjengelig og enkelt å bruke. Målet er å ha nullutslippskjøretøy i kollektivtransporten og at norske jernbanestrekninger er utslippsfrie. Staten skal fortsatt ta ansvaret for å finansiere 50 prosent av kostnadene ved utbyggingen av kollektivtransport rundt de store byene. En større andel av godstransporten må tas på jernbane og det må bygges ut nye godstogkorridorer samtidig som sporkapasiteten økes.

Unge Høyre vil:

- Stille krav til fylkeskommunene om å tilby null- eller lavutslipps kollektivtilbud.
- Innføre en nasjonal plattform for bestilling av billetter på kollektivreiser.
- Innføre miljøkrav til buss- og taxibransjen med forutsigbar opptrappingsplan.
- Bygge ut effektive kollektivknutepunkter, traseer og rasjonelle stoppmønstre for kollektivtransporten.
- Gi arbeidsgiverne skattefradrag for kjøp av kollektivkort til ansatte.
- Stille krav om utslippsfri jernbane innen 2030.
- Prioritere utvidelsen av sporkapasitet i NTP, der sporkapasiteten er flaskehalser for gods- og persontrafikk på jernbanen.
- Prioritere nye godstogkorridorer i NTP, som kan føre til at en større andel av gods fraktes med jernbanen.
- I større grad prioritere godstrafikk foran persontrafikk på jernbanen.
- Legge til rette for lønnsom utbygging av lyntog mellom de største byene, for å redusere reisetid og øke tilgjengeligheten av miljøvennlige reisealternativer.
- Sikre at de nye regionene utvikler et godt kollektivsamarbeid i deres geografiske virkeområder.
- Støtte forskning på Hyperloop og utrede muligheten for Hyperloop-system.
- Erstatte diesel på jernbanen med elektrisitet eller hydrogen innen 2030.

Skipsfart

Norge er en skipsfartsnasjon og klimagassutslippene fra sektoren stammer i hovedsak fra bruken av fossile brenslere på passasjerskip, ferger og godsskip. Utslippene har de siste årene gått noe ned. Det er også utfordringer knyttet til produksjon av elektrisitet ombord på skip som legger til kai i Norge, samt lokal forurensing fra ballastvann, gråvann, scrubbevann, kloakk og

svovelinholdet i drivstoffet. Unge Høyre mener vi bør stille strengere krav til lokal forurensing fra skipsfarten og sørge for gode betingelser for å produsere nullutslippsfartøy.

Unge Høyre vil:

- At staten skal ta 50 prosent av totalkostnaden ved etablering av landstrøm ved større norske havner.
- Differensiere havneavgiftene for å gi insentiver til økt bruk av landstrøm.
- Reversere CO₂-avgiften på LNG/naturgass innen maritim sektor.
- Forby utslipp av urensset avløpsvann og kreve rapportering fra alle skip som går inn i verdensarvfjordene.
- Stille krav om nullutslippsløsninger på alle offentlige fergeanbud.
- Stille krav til oljeselskapene gjennom PUD om at lete- og utvinningstillatelser og maritim aktivitet skal skje med null- eller lavutslippsløsninger.
- Redusere grensen for svovelinhold i skip innenfor norsk økonomisk sone til 0,5 prosent innen 2020.
- Elektrifisere fiskeflåten som opererer i og nær norsk farvann innen 2030.
- Midlertidig øke vrakpanten til 10 000 kroner på større fritidsbåter.

Luftfart

Luftfart i EU-/EØS-området er underlagt kvoteplikt. Interkontinental luftfart er ikke kvotepliktig. Unge Høyre erkjenner at et stort flertall av de reisende med fly ikke har alternative transportmuligheter. Vi bør derfor fokusere på å gjøre luftfarten grønnere med innblanding av biodrivstoff i flydrivstoffet og på sikt få på plass nullutslippsfly. Norge må lede an innsatsen for et globalt kvotesystem for luftfarten, som for eksempel det påbegynte CORSIA. Samtidig som utslippene fra lufttrafikken begrenses, må det ikke skapes transportmønstre som bidrar til å øke utslippene fra andre kilder.

Unge Høyre vil:

- Stille strengere klimakrav i anbudene for kortbanenettet.
- Øke omsetningspåbudet for biodrivstoff i flysektoren.
- Legge til rette for hurtig innføring av el-fly når teknologien blir moden.
- Erstatte dagens flypassasjeravgift med en avgift som har en klar klimaeffekt.
- Bygge en tredje rullebane på Oslo lufthavn.
- Jobbe for å starte et norsk senter for elektrifisering av flyfarten.

Kapittel 8: Sirkulær økonomi og grønne husholdninger

Sirkulær økonomi

Den sirkulære økonomien bryter med bruk-og-kast-mentaliteten i den lineære økonomien. I en lineær økonomi hentes ressurser ut og brukes til de blir avfall. Det er ikke bærekraftig. Når verdens folketall, velstandsveksten og forbruket øker, er det fysiske begrensninger på hvor lenge knappe ressurser kan beskattes. I den sirkulære økonomien gjenbrukes avfallet i nye produkter eller brytes ned i mindre bestanddeler som kan brukes på nytt. Ressursene bli dermed i kretsløpet. Dette er særlig relevant for blant annet metaller og noen ikke-metaller (fosfor) vi er i ferd med å gå tomme for. Sirkulær økonomi gir store muligheter, og avfall som tidligere har vært et problem kan gjøres om til ressurser for samfunnet.

Den sirkulære økonomien medfører et større behov for kildesortering og innsamling av avfall. Unge Høyre vil derfor stille krav til sortering av næringsavfall og innsamling av plast. I tråd med EUs klimastrategier vil vi også stille krav om gjenbruk i offentlige anbud og byggeprosesser. Vi må også videreutvikle merke- og sertifiseringsordninger slik at forbrukerne kan ta bevisste valg.

Unge Høyre vil:

- Innføre nasjonale standardiserte krav om kildesortering fra private husholdninger og for næringsavfall fra næringsbygg og kontorbygg.
- Innføre returordning for plast med lang nedbrytningstid, og innføre en merkeordning.
- Utvide panteordningen slik at den omfatter flere typer plastflasker som for eksempel shampo og ketchup-flasker.
- Sikre et helhetlig avgiftssystem og konkurransenøytrale vilkår for resirkulerte produkter.
- Stille krav om bruk av resirkulerte råvarer og andre produkter i offentlige anbud med en gjenvinningsgrad på 50 prosent.

- Slutte Norge til EUs endelige mål om gjenbruks- og materialgjenvinningsgrad innen 2030.
- Bedre tilsynet og oppfølging av regelverket for avfallshåndteringen i avfallsbransjen for å sikre en faktisk preventiv effekt.
- Videreutvikle og styrke merkeordninger som det nordiske svanemerket i sirkulær retning og opprette frivillige sertifiseringsordninger, basert på internasjonalt anerkjente standarder.
- Innføre produsentansvarsordninger for plast, slik flere næringer har bedt om.

Grønne husholdninger

Privat forbruk er en betydelig kilde for klimagassutslipp i Norge. Utslippene påvirker ikke bare klimaet, men bidrar også til lokal miljøforurensing gjennom avfall og dårligere luftkvalitet. Klima- og miljøutfordringene kan ikke utelukkende løses gjennom statlige reguleringer.

Lavutslippssamfunnet forutsetter at enkeltmennesket tar ansvar. Unge Høyre vil sikre lavere miljøbelastning fra private husholdninger. Enkeltmennesket må oppfordres til reduserte utslipp gjennom økonomiske insentiver for blant annet energieffektivisering, gjenvinning og mindre matsvinn. Det skal som en hovedregel alltid lønne seg å velge grønt.

Unge Høyre vil:

- Gjøre de offentlige ENØK-tilskuddene om til en rettighetsbasert fradragsordning.
- Støtte kommunale tilskuddsordninger for utbytting av vedovner i private hjem.
- Fjerne unntaket for midlertidige bygg i forbudet mot fossil fyringsolje i 2020.
- Innføre en felles nordisk returordning for drikke- og plastemballasje som for eksempel shampo og ketchup.
- Øke grunnavgiften og gi avgiftslette på plastprodukter med høy fornybarandel.
- Innføre pant på glassflasker og glassbeholdere som i dag ikke omfattes av pantesystemet.
- Sikre bedre merking av mat som kan spises etter datostempling.
- Legge til rette for at dagligvarebransjen, næringsmiddelindustrien og husstander kan donere spiselig overskuddsmat, blant annet gjennom etablering av flere matsentraler og tilrettelegging for bedrifter som vil selge overskuddsmat.

DEL 2: MILJØPOLITIKK OG NATURVERN

Kapittel 9: Natur- og miljøvern

Naturvern

Formålet med natur- og miljøvern er å bevare det biologiske mangfoldet. Det er viktig å opprettholde grunnlaget for landbruk, fiske, annen næringsvirksomhet og bosetting. Bevaring av det biologiske mangfoldet sikrer naturområder og naturforekomster til forskning, undervisning og friluftsliv. Da er det nødvendig å hindre forurensning, forgiftning og forsøpling av miljøet. Biologisk mangfold har en egenverdi som ofte overgår økonomiske interesser. Siden det er umulig å se alle sammenhenger i naturen er det også umulig å vite konsekvensene ved å redusere det biologiske mangfoldet. Føre var-prinsippet tilsier derfor at vi bør verne om artsmangfoldet.

Norge har sluttet seg til en rekke internasjonale avtaler som forplikter Norge til å beskytte og bevare miljøet. Blant annet Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Bonnkonvensjonen, Bernkonvensjonen, Verdensarvkonvensjonen og Oslo-Paris-konvensjonen. Norge har ved flere anledninger ledet an i det internasjonale miljøvernarbeidet. Det bør vi også gjøre i fremtiden.

Unge Høyre mener det er viktig å sikre biodiversitet, unik og urørt natur for fremtidens generasjoner. Vi vil sørge for tilstrekkelig vern av naturområder, for bevaring av biologisk mangfold, og kulturlandskap. Dette må skje sammen med lokale aktører. Naturen er til for og brukes og det bør derfor opprettes flere nasjonalparker. Nasjonalparker sikrer allmennheten tilgangen til viktige naturområder. Myndighetene må tilrettelegge for en mer bærekraftig bruk av de mest populære turistmålene. Svartelistede arter er uønskede i Norge og det bør tillates fri jakt, fangst og høsting av disse. Det er særlig viktig å beskytte naturtyper vi ikke tidligere har gitt vern. Dette gjelder særlig marine områder, kystnære strøk og våtmarksområder. Områder forvaltningsplanene definerer som "særlig verdifulle og sårbare" (SVO-områder) bør gis prioritet ved marint vern.

Unge Høyre vil:

- Sikre allemannsretten i norsk natur.

- Sikre at naturområder forvaltes på en bærekraftig måte som ivaretar hensynet til friluftsliv, lokalbefolkning, turisme og næringsinteresser. I verneområder skal alltid miljøinteressene veie tyngst.
- Kartlegge større deler av norsk natur gjennom satsingen på et nasjonalt økologisk grunnkart for å få bedre kunnskap om arealer før utbygging og regulering vurderes.
- Tillate fri jakt, fangst og høsting av svartelistede arter.
- Legge til rette for bier og humler i byen gjennom riktig beplantning og avsatte områder.
- Utarbeide en ny nasjonalparkplan hvor naturtyper vi ikke har verneområder for, prioriteres, som for eksempel kystnære områder.
- Legge vekt på lokaldemokratiet ved vern av områder.
- Sikre 10 prosent av norske havområder gjennom nasjonale marine verneplaner i tråd med Aichi-målene i CBD.
- Prioritere marint vern av havområdene som forvaltningsplanene og kunnskapsinnhentinger definerer som «særlig verdifulle og sårbare områder».

Havet

Havet dekker 71 prosent av jordoverflaten og er et av våre viktigste matfat. Det er også hjemmet til et sted mellom 1 og 10 millioner ulike arter. Flesteparten av disse er aldri oppdaget. Avfall, annen forurensing og overbeskatning av enkelte arter utgjør en stor trussel mot livet i havet. Hvert år dumpes det for eksempel 8 millioner tonn plast i havet.

Opp til 80 % av marint avfall kommer fra landbaserte kilder. Mye av avfallet følger vassdragene i innlandet. Innsatsen mot marin forurensing må også rettes mot ferskvann. Plastforurensningen er forventet å bli firedoblet innen 2050. Samtidig vil det da være mer plast enn fisk i havet. Det følger av forvalteransvaret at vi skal bevare havområdene rene og produktive til kommende generasjoner. Vi vil derfor trappe opp innsatsen for et renere hav.

Unge Høyre vil:

- Fase ut ikke-nedbrytbar plast og erstattet med fullstendig nedbrytbar bioplast over tid.
- Øke pantesatsen i tomflasker i tråd med Miljødirektoratets anbefalinger.
- Styrke incentivene for havrydding i stor skala og ha gode og avgiftsfrie innleveringsordninger for hav- og strandrydding.
- Forby bruk av isopor i materialer som brukes i og på sjøen.
- Forby mikroplast i kosmetikk, husholdningsprodukter og igangsette tiltak for å redusere mikroplast fra dekk og maling.
- Fase ut bruken av gummigranulat på kunstgressbaner.
- Innføre strengere sanksjoner for overfiske, samt styrke Kystvaktens tilstedeværelse i arbeidet med overfiske.
- At Norge skal ta internasjonalt lederskap for å ta vare på havets miljøtilstand og legge til rette for bærekraftig bruk av havets ressurser.
- Prioritere økt støtte til frivillige organisasjoner som jobber med å redusere marin forurensning.

Skogen

En tredjedel av Norges landarealer er skog. Økosystemene i norsk skog er unike og i sum er 60 prosent av Norges arter knyttet til skogen. Mange arter og naturtyper er truet og 50 prosent av artene som er truede eller nært truede har tilhørighet til skogen. Andelen vernet skog har økt de siste årene, men det er ikke tilstrekkelig. Unge Høyre vil følge opp våre internasjonale forpliktelser om å sikre 10 prosent skogvern i Norge. Vi vil legge vekt på lokaldemokratiet og styrke ordningen med frivillig vern av skog. Norsk boreal skog er også et viktig karbonlager. Her er det lagret over fem ganger så mye karbon i bakken som i trestammene. Dette frigjøres raskere ved hogst. I et klimaperspektiv er det viktig å sikre nok skogvern.

Unge Høyre vil:

- Bruke biodrivstoff der det ikke finnes klimavennlige alternativer for persontransport.
- Prioritere bruk av avansert biodrivstoff fremfor konvensjonelt biodrivstoff, og innføre strenge bærekraftskriterier for å sikre klimanytten og hensynet til naturmangfold.
- Begrense skogsveibygging, planting av fremmede treslag og hogst i rødlistede naturområder til et minimum og avvikle subsidiene til slik aktiviteter.
- Styrke ordningen med frivillig vern av skog.
- Sikre 10 prosent vern av den produktive skogen i Norge, i tråd med forpliktelsene våre etter Aichi-målene i CBD.

- Verne mer av den boreale skogen og arbeide for at den reflekteres i klimakonvensjonen.

Regnskogen

Regnskogen gir livsgrunnlag til over 260 millioner mennesker og er hjemmet til om lag 80 prosent av verdens dyre- og plantearter. Likevel blir regnskogen ødelagt i et stort tempo. Konsekvensene er ofte katastrofale. Unike dyr og planter forsvinner for alltid, mennesker mister hjemmene sine og drives ut i fattigdom. Enorme mengder CO₂ frigis i atmosfæren og muligheten for å lagre karbon i skogen forsvinner. Regnskogen forsvinner hovedsakelig på grunn av etterspørselen etter råvarer som mat, dyrefôr, tømmer, papir, drivstoff og mineraler. Det er et internasjonalt mål å bremse avskoging av regnskog. Dette har lyktes, men det trengs stadig mer vern og bærekraftig bruk av regnskogen.

Unge Høyre vil bremse avskogingen og sikre at internasjonale klima- og skogtiltak respekterer urfolks rettigheter, ivaretar biologisk mangfold og reduserer fattigdom. Det er viktig at man tar i bruk avansert type biodrivstoff og ikke bruker råstoff som også kan brukes til mat eller dyrefôr.

Unge Høyre vil:

- Utvide og styrke støtteordningen til land for å bremse avskoging av regnskog, gjennom klima- og skoginitiativet.
- Innføre en merkeordning for produkter som inneholder palmeolje og stille krav om avskogingsfri palmeoljebruk.
- Innføre merking ved bruk av tropisk tømmer når en troverdig internasjonal sertifiseringsordning foreligger.
- Bruke avansert type biodrivstoff ved opptrappingen av innblandingskravet i biodrivstoff.
- Forsterke samarbeidet med næringslivet for å redusere avskogingen, spesielt med vekt på å fremme avskogingsfrie forsyningskjeder.

Arktis

Arktis omfatter hav- og landområdene rundt Nordpolen, innenfor polarsirkelen. Norge er et av åtte land innenfor Arktis. Nord for fastlandet ligger Polhavet som er dekket av fast is. Randsonen er dominert av pakk-is og havis. Utbredelsen varierer sterkt mellom år og årstidene. Miljøet i Arktis er ekstra sårbart og påvirkes særlig av menneskelig aktivitet. Forskning viser at arktisk miljø kan bidra til forsterket global oppvarming. Dette skjer blant annet gjennom smelting av havis og endring i stabiliteten i hav og luft ved og over Arktis. Denne forsterkningen av globale endringer gjør Arktis til et meget følsomt og sårbart område for globale miljøendringer. Det marine miljøet påvirkes også av menneskelig aktivitet. I Barentshavet er det stor aktivitet både knyttet til skipstrafikk og leteaktivitet etter olje og gass. I tillegg kommer et omfattende internasjonalt fiske.

Prinsippet for bruk av Arktis skal være bærekraftig bruk. Norge må arbeide for å forbedre og effektivisere arbeidet i Arktisk råd for å sikre god forskning og oppfølging fra alle medlemslandenes side. Unge Høyre mener det er viktig å bekjempe lokale utslippskilder og miljøutfordringer gjennom bilaterale samarbeid og konkrete tiltaksavtaler, som for eksempel Pasvikprogrammet.

Unge Høyre vil:

- Jobbe for en omfattende, internasjonal og forpliktende avtale for beskyttelse og bærekraftig forvaltning av biomangfoldet i arktis.
- Bidra til opprettelsen av et sammenhengende nettverk av marine verneområder på tvers av landenes havområder i Arktis, slik Arktis Råd arbeider for.
- Legge til grunn en miljøfaglig oppdatert definisjon av iskanten, i tråd med prinsippene om helhetlig økosystembasert forvaltning og føre var-prinsippet.
- At Norge skal føre en kunnskapsbasert og bærekraftig beskatning av hval og sel.
- Avvikle subsidier til hval- og selfangst.
- Sørge for stadig oppdatering og overvåking av situasjonen for å sikre best mulig informasjon om tilstanden for klima og miljø i Arktis, herunder havisutbredelse, havsirkulasjon, strålingsbalanse og isbreenes massebalanse.
- Erstatte produksjonen og bruken av fossil energi på Svalbard med fornybar energi.
- Arbeide internasjonalt for å innføre et forbud mot forbrenning av tungolje i Arktis.
- Arbeide internasjonalt for å sikre opprydding av radioaktivt avfall i arktiske områder.

Rovvilt

Gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn er de største rovviltartene som lever i Norge. Artene har en spesiell status i norsk natur og er oppført på Norsk rødliste. De har eksistert i det nordlige Europa siden før bosettingen av mennesker. Jakt medførte en kraftig reduksjon i bestandene. De store

rovdirene i Norge er hovedsakelig deler av bestander vi har felles med Sverige, Finland og Russland. Norge har et selvstendig ansvar for å ivareta bestandene av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i henhold til våre internasjonale forpliktelser, blant annet Bernkonvensjonen.

Rovviltpolitikken skal sikre bærekraftige bestander av rovviltartene og en aktiv og allsidig bruk av utmarksressursene. Forebyggende og konfliktdempende tiltak skal bidra til å redusere tapene av husdyr og tamrein. Det er likevel et for høyt konfliktnivå mellom verne- og bruksinteressene. Vi vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i samarbeid med alle våre naboland, innenfor rammene av Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven. Dette må skje gjennom en fellesnordisk forvaltning av rovdirene.

Rovviltforvaltningen må bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap. Artene skal forvaltes regionalt med respekt for eiendomsretten og enkeltmenneskers og lokalsamfunns livskvalitet. Bestanden av gaupe er det eneste rovdiret hvor bestanden reguleres gjennom kvotejakt. Kvotejakt er ordinær jakt på et bestemt antall individer. Jerv, bjørn og ulv reguleres gjennom lisensfelling, hvor myndighetene setter en kvote for antallet som kan felles. Målet med fellingen er å redusere skade på husdyr og tamrein. Bestandene må være store nok til at det er forsvarlig å regulere bestanden gjennom lisensfelling. Skadefelling har som mål å ta ut enkeltindivider som gjør skade på husdyr eller tamrein, men handler ikke om å regulere bestander.

Unge Høyre vil:

- Arbeide for en fellesnordisk forvaltning av store rovdire, hvor fastsettelse av ulvesone og bestandsmål for rovdire inngår.
- Bestandsmålene skal sikre en levedyktig bestand av de store rovdirene.
- Gjennomføre skadeuttak av ulv i ulvesonen.
- Ha som mål å redusere belastningen med ulv og dempe konfliktnivået frem til en fellesnordisk forvaltning er på plass.
- Opprette et nasjonalt kunnskapssenter for rovvilt i Innlandet, det eneste norske fylket som huser alle de fire store norske rovdirene. Senteret skal ha som mandat å jobbe med kunnskapsspredning, konfliktdemping og konfliktmegling.
- Endre innretningen på rovviltmyndene slik at disse består av uavhengige fagfolk.
- Avskaffe ordningen med hiuttak av jerv.
- Begrense ordningen med ordinær jakt på gaupe til det nasjonale bestandsmålet er nådd.
- At Klima- og miljødepartementet skal fortsette å ha forvaltningsansvar for arter som er nasjonale ansvarsarter, eller arter som er kritisk truet på Norsk rødliste.
- Fjerne ulvesonen.

Kapittel 10: Klimaberedskap

Klimaendringene påvirker samfunnssikkerheten og gir mer ekstremvær. Endringer i temperaturer og nedbørsmønstre kan føre til omfattende naturskader. Uten gode forberedelser og god beredskap kan klimaendringene få store konsekvenser for samfunnet. Unge Høyre mener satsingen på klimaberedskap og klimatilpasning må styrkes. Det er nødvendig å gjøre samfunnet mer robust for å møte fremtidens klimaendringer og for å stå imot dagens ekstremvær. Bruk av arealer som er utsatt for farlige lokale klima- og miljøendringer bør unngås.

Unge Høyre vil:

- Styrke oljevernberedskapen langs kysten.
- Styrke NVEs flomsikrings- og skredarbeid.